

Kimlik Tutumları Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması

Fatih YAZICI¹

Özet

Bu çalışmanın amacı, kolektif kimlik farklılıklarına karşı tutumları ölçen Kimlik Tutumları Ölçeği (KTÖ) geliştirmektir. İlgili alanyazında öne çıkan, kolektif kimliklerin beş farklı kategorisi olan toplumsal cinsiyet, ulusal, etnik, politik ve dinsel kimlik farklılıklarına karşı tutumlar, KTÖ'nün boyutlarını oluşturmaktadır. KTÖ, 452 öğretmen adayı üzerinde uygulanmış ve elde edilen veriler geçerlik ve güvenilirlik analizine tabi tutulmuştur. Yapılan faktör analizine göre ölçeğin 28 madde ve 5 faktörden oluşan yapısı, toplam varyansın % 48.58'ini açıklamaktadır. Açıklayıcı faktör analizi sonuçları incelendiğinde KTÖ'de yer alan 28 maddenin faktör yüklerinin .39-.81 arasında değiştiği görülmektedir. Ayrıca KTÖ'nün faktör yapısı doğrulayıcı faktör analiziyle de sınanmış, elde edilen sonuçlar 5 faktörlü yapıyı doğrulamıştır. Elde edilen uyum indeksleri ise; RMSEA = .044, GFI = .91, CFI = .96, NFI = .91, RFI = .91, AGFI = .89, IFI = .96 ve NNFI = .95 şeklindedir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ise .85 olarak hesaplanmıştır. Bununla birlikte ölçekte yer alan boyutların kendileriyle ve ölçek toplam puanıyla korelasyon içinde oldukları görülmektedir. Bütün bu sonuçlar KTÖ'nün kimlik farklılıklarına karşı tutumları ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kimlik, Tutum, Ölçek Geliştirme, Geçerlik, Güvenirlik

Abstract

The purpose of this research is to develop the Identity Attitudes Scale (IAS), for measuring the attitudes toward collective identities. Five dimensions of collective identity (gender, national, ethnic, politic and religious identities) were studied in the study. The IAS was applied to 452 teacher candidates, then validity and reliability studies were carried out on the data. According to exploratory analysis, the scale has 28 items and a five-factor structure which explains 48.58% of the variance for IAS. It is approximately found that the factor loading values were between .39-.81. This factorial structure was also tested through confirmatory analysis, which confirmed the five-factor structure. The fit index values were as follows: RMSEA = .044, GFI = .91, CFI = .96, NFI = .91, RFI = .91, AGFI = .89, IFI = .96 and NNFI = .95. In addition, the alpha reliability coefficient was found to be .85. Additionally, the dimensions of the scale correlated with each other and the total score. These results prove that the scale is a valid and reliable data collection instrument for measuring identical attitudes.

Keywords: Identity, Attitude, Scale Development, Validity, Reliability

GİRİŞ

Kimlik, günlük yaşantımızda sıkça kullandığımız kavramlardan biri olmakla birlikte, siyasetten eğitime sosyal bilim çalışmalarının da başlıca tartışma konuları arasında yer almaktadır. Sosyal bilim literatüründen yola çıkarak kimlikle ilgili; sosyal kimlik ve bireysel kimlik olmak üzere iki farklı kimlik kategorisinden bahsedilebilir. Fakat bu iki kategori birbirinden tamamen ayrılmış değil, birbiriyle sürekli ilişki içerisinde olan ve zaman zaman çakışan kimlik türlerini vurgular. Bu kategori içerisinde yer alan sosyal kimlik, sosyal rollerimize dayanan kurumsal kimliklerimizi içine alan bir kategoridir (Snow, Oselin ve Corrigan-Brown, 2005; Snow, 2001). Sosyal kimlik, kendimize dair yaptığımız tanımlamalardan; bir sosyal statüye ilişkin yüklendiğimiz, oynadığımız ve zamanla ciddiye aldığımız rollerden de kaynaklanabilir (Bilgin, 2007; 69). Sahip olduğumuz meslek (doktor, mühendis, satış elemanı, öğretmen, öğrenci, vb.), ailedeki konumumuz (anne, baba, çocuk), ya da daha geniş sosyal kategoriler (cinsiyet, etnisite, ulus) sosyal kimliklerimizi belirler. Sosyal kimlik kategorisi içerisinde yer alan etnisite, ulus, din gibi aidiyetler, insanlar arasında

¹ Yrd. Doç. Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, fatih.yazici@gop.edu.tr

paylaşılan bir “biz” duygusu oluşturdukları için sosyal kimlik içerisinde farklı bir sınıflandırmaya tabi tutulurlar ki bu sınıflandırmaya kolektif kimlik adı verilir (Snow, Oselin ve Corrigan-Brown, 2005). Kolektif kimlik; insanların, kim olduklarına dair algıları, “biz”le ilgili hissettikleri ve aidiyetlerine karşılık gelir (Ogbu, 2004)

Sosyal ya da kolektif kimliklerin bireyler üzerindeki etkisi ve etkililiği aynı değildir. Bireyin kişilik ve karakter özellikleri, kişisel deneyimleri, yetiştiği sosyal çevre; sosyal ya da kolektif kimlikleri farklı şekillerde algılamasına, yorumlamasına ve benliği üzerinde değişen şekillerde etkili olmasına neden olur. Bütün bu kişisel süreç sonucunda oluşan ise bireysel kimliktir. Bir diğer ifadeyle “ben kimim?” sorusuna verdiğimiz cevaplar bireysel kimliğimizi ifade ederken, aynı referans noktalarına gönderme yapan kişiler için “biz kimiz?” sorusuna verilen karşılıklar kolektif kimliği ifade eder.

Bazı yazarlar kimliği modernliğin bir ürünü olarak görmektedir (Giddens, 2010; Bilgin, 2007). Fakat her ne kadar böyle bir kavramsallaştırma modern dönemde ortaya çıkmış olsa da modern öncesi dönemde de kral/padişah, hanedan, devlet ya da din gibi kutsallıklara dayanan kolektif kimliklerden söz edilebilir. Modernite ile birlikte kolektif kimliği oluşturan kategorilerde önemli değişimler söz konusu olmuştur. Postmodernizm ise, modern dönemde oluşan kimliklerin aslında ne kadar karmaşık iç içe geçmiş olduğunu fark etmemizi sağlamıştır.

Modern ve postmodern paradigmanın kolektif kimlikler yanında bir başka etkisi de bireysel kimlikler üzerinde olmuştur. Bireysel kimlikten modern öncesi toplumlarda söz edilmekle birlikte, sınırlı bir etkililiği olduğu söylenebilir. Geleneksel sosyal yapılarda bireyden çok topluma, sosyal dayanışmaya ve topluluk ruhuna önem verilmesi, “biz” karşısında “ben”in feda edilebileceği sonucunu doğurmuştur (Anık, 2012). Modern ve özellikle modern ötesi dönemin, toplum karşısında bireye tanıdığı geniş alan, bireysel kimliklerin gelişip karmaşık bir karakter kazanmasına neden olmuştur. Topluluk merkezli aidiyetlerin, yerini birey merkezli kimliklere terk etmesi ve özellikle 1960’ların sonlarından itibaren postmodern söylemler dâhilinde, modern paradigmaya egemen olan tektipleştirici anlayışlara getirilen eleştiriler, kimlik konusunun sosyal bilimlerin merkezi kavramlarından birine dönüşmesindeki en önemli etkenlerdir (Anık, 2012).

Kimliğin bu karmaşık halleri karşısında, birey-toplum ve toplum-toplum ilişkilerinde belirleyiciliği sebebiyle kolektif kimlik ve bu kategori altında yer alan kolektif kimlik türleri, tanımlanmaya ve araştırılmaya en çok ihtiyaç duyulanlardandır. Ulusal kimlik, etnik kimlik, dinsel kimlik, politik kimlik ve toplumsal cinsiyet; en sık karşılaşılan kolektif kimlik türleri olarak nitelendirilebilir.

Etnik kimlik kavramını Smith (1999), eski Yunancadaki farklı kullanımlarından hareketle, birlikte hareket eden veya yaşayan topluluk olarak tanımlar. Bununla birlikte bir etnik kimliğin taşıması gereken özellikler ise kolektif isim, ortak soy miti, ortak tarih, özel ortak kültür, belli bir territory ile özdeşleşme ve dayanışma duygusudur. Etnik kimlik, kültürel pratiklere ve belli bir toplumun insanlarını, diğerlerinden ayırt eden niteliklere atıfta bulunur. Etnik grupların üyeleri kendilerini toplumda diğer gruplardan kültürel açıdan farklı görür, karşılığında da diğer gruplar tarafından farklı görülürler. Bir etnik grubu diğerlerinden ayıran unsurlar arasında dil, din, tarih veya atalar, örf ve adet, yaşam tarzı, giyim ya da süslenme biçimleri yer alır. Aslında etnik kimlikle ilgili doğuştan gelen hiçbir şey yoktur. Etniklik, zamanla üretilen ve yinelenen, bütünüyle toplumsal bir olgudur (Giddens, 2008:). Bu çerçevede etnik kimlik, “ait oldukları ve içinde özgün kültürel davranış sergiledikleri bir toplumda kendilerini diğer kolektif yapılardan farklılaştıran ortak özelliklere sahip olduğunu düşünen ya da başkaları tarafından bu gözle bakılan kişileri tanımlayan bir terim olarak” açıklanmaktadır (Marshall, 1999).

Ulusal kimlik ise, etnik kimlikle oldukça değişken bir şekilde kullanılan bir diğer kavramdır. Hatta 19. yüzyıldan itibaren gerçekleşen ulus-inşa süreçlerinde etnik kimlik ile ulusal kimlik, homojen bir toplum yaratma adına bilinçli olarak birbirinin yerine

kullanılmıştır. “Devlet içinde bir etnik köken; tüm grupları kapsadığı varsayılan ortak bir tarih, tarihi bir dil ve soy bağı etrafında anlamlandırılmıştır... Fakat 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ulusçuluğun bir inşadan ibaret olduğunu iddia eden araçsal ulusçuluk kuramlarıyla birlikte ulus ve etnisite kavramları üzerine çıkan tartışmalar, toplumlar içinde homojenliğin doğal olmadığına yönelik itirazların dile getirildiği bir sürecin başlamasına neden olmuştur” (Say, 2013). Kimi zaman etnik gruplarla uluslar arasında tarihsel ve kavramsal çakışmanın olduğu görülse de etnik gruplar bir ulusun sahip olduğu birçok nitelikten yoksundur. Ulus, etnisitede olduğu gibi ortak mitleri ve anıları olan territorial bir topluluktur. Ancak etnisitede bir ülke ile olan bağ sadece tarihsel ve sembolik kurulabilirken, ulusta bu bağ fiziksel ve siyasi bir nitelik taşır (Kurubaş, 2008). Kısacası ulusal kimlik, bir devletin fiili ya da muhtemel sınırlarına bağlı olan sosyo-politik bir kategori olarak tanımlanırken, bir etnik kimliğin ise, kuşaktan kuşağa geçen ve normal olarak kuramda devlet sınırlarına bağlı olmayan, bazı sürekli davranışlara sahip olduğu söylenen kültürel bir kategori olduğu söylenebilir (Wallerstein, 2000).

Dinsel kimlik en eski aidiyet biçimlerindedir. Çok tanrılı dinlerin egemen olduğu tarihin eski çağlarında kadim medeniyetler, birbirlerinden farklı olduklarını ortaya koymak için farklı tanrılara inanmışlardı. Tek tanrılı dinlerin gelişip yaygınlaştığı modern öncesi dönemde ise dinsel kimlik, toplum içerisindeki kolektif ruhu inşa edecek bir araç olarak görülmeye başlandı. Modern dönemde, özellikle aydınlanmayla birlikte dinin, bireyler ve toplumlar üzerindeki belirleyiciliği azalmakla birlikte, etkililiği yadsınamaz bir biçimde sürmektedir. Her din ilkesel olarak evrensel olduğu halde, pratikte bu amacına ulaşamadığı için, belli bir dine inanan insanlar, birer kolektif kimliği temsil eder. Çünkü her din, günlük yaşantımızı ve sosyal ilişkilerimizi belirleyen birbirinden farklı bir takım normlar dizisi sunar.

Her dinin, farklı bir kolektif kimliği inşa etmesinin yanı sıra dinlerin kendi içerisinde monolitik olmaması, dinsel kimlikleri daha da karmaşık getirmektedir. Örneğin İslam, farklı coğrafyalara yayıldıkça, yayıldığı bölgenin ve orada yaşamış olan eski kültürlerin etkisiyle farklı biçimlere bürünmüştür. İtikatta aynı Allah’a inanılmasına karşın, amelde ve yaşantıda farklı yorumların ortaya çıkmasının sebebi budur. Nitekim İslam’ın iki farklı yorumu olan Sünnilik ve Şiiilik ya da Alevilik, farklı coğrafyalarda farklı anlam biçimleri inşa eder. Böylelikle kolektif İslamî kimlik, kendi içinde kolektif bir Sünni ve Şii yorumuna sahip olur (Pamuk, 2014). Kısacası insanların inanma ya da inanmama biçimleri ile aynı din içerisindeki yorum farklılıkları, dinsel kimlikleri ve onların biz/öteki ilişkisini belirler.

Toplumsal cinsiyetin biz ve öteki kategorisi ise, sadece kadın-erkek arasında şekillenmez. Bununla birlikte toplumun kadın ve erkekten beklediği rolleri karşıla(ya)mayanlar, toplumsal cinsiyet açısından öteki ilan edilir ki çoğu durumda toplumun biçtiği cinsiyet rollerini yerine getirmeyenlerin ötekiliği çok daha baskındır.

Clarke ve Braun (2012), toplumsal cinsiyetin kökenine ilişkin üç modelden söz eder: *Doğal olarak toplumsal cinsiyet*; vücudumuzun biyolojik cinsiyetine vurgu yapar. Biyoloji temelli bu açıklama; kişiliklerimizin, arzularımızın, gereksinimlerimizin, becerilerimizin, inançlarımızın hormonlardan, genlerden ya da diğer biyolojik etmenlerden kaynaklandığını ileri sürer. Bugün de etkililiği kısmen geçerli olan bu özcü bakış açısı, insan doğasının doğumdan ölüme kadar sabitlenmiş ve durağan bir özellikte olduğunu savunur. *Yetiştirilmenin bir sonucu olarak toplumsal cinsiyet*; toplumsal cinsiyeti, içinde yetiştiğimiz sosyal çevreden ve toplumsal cinsiyetle ilgili kültürümüzdeki yerleşik düşüncelerden etkilenecek bireylerin çok erken yaşta öğrendiği bir şey olarak görür. 1970’lerden itibaren kuramsallaştırılan bu model, toplumsal cinsiyeti biyolojik cinsiyetten ayırmış ve ikisi arasında zorunlu bir ilişki olmadığını altını çizmiştir. *Toplumsal bir kurgu olarak toplumsal cinsiyet* ise doğa ve sosyal çevrenin toplumsal cinsiyet hakkındaki temel varsayımlarını sorgular. Toplumsal cinsiyetin doğal bir olgu olduğuna karşı çıkararak, ortak bir kültürel bilgi ve dil kullanımının sonucu olan toplumsal bir yapı olarak görür. Erkek ve kadın kategorileri, toplumun ürettiği toplumsal üretimler olarak nitelendirilir. Bu kategoriler gerçekliğin

yansıtmaktan ziyade onu şekillendiren güçlü bir ideolojidir. Bu anlamda iki cins olduğuna inanırız; çünkü çevremizdeki dünya, bu fikri sürekli olarak yansıtır. Biz de bu fikrin yeniden üretiminde yer alırız.

Politik kimlik; bireylerin politik eğilimlerini ifade eden toplumsal ve siyasal değer ve ilkelerle tanımlanır. Bir politik kimliği oluşturan unsurları bağlamsal ve durağan olmak üzere iki kategoride toplamak mümkündür. Herhangi bir siyasal oluşumun, partinin, liderin ya da adayın destekçisi olma ve günlük siyasi tartışmalar; politik kimliğin bağlamsal yönünü oluşturur. Politik kimliği bağlamsal etmenler üzerine şekillenen bireyler için politik kimlik, diğer kolektif kimlik türlerine göre değişken bir yapıya sahiptir (Güldü, 2010). Fakat siyasal eğilimlerini belli bir ideolojiye dayandıran bireyler için politik kimlik değişime çok daha dirençlidir. Bununla birlikte etnik, ulusal ve dinsel kimlikler de zamanla siyasallaşarak politik kimliklere dönüşebilmektedir. Bu gibi özellikler politik kimliklerin durağan yönünü ifade etmektedir. Bağlamsal ya da durağan özelliklere dayanması, politik kimliklerin biz ve öteki kategorileri arasındaki ilişkilerde de oldukça belirleyicidir. Diğer kolektif kimliklerle kurmuş olduğu bu ilişki ise politik kimliklerin, çok daha geçişken bir yapıya sahip olmasına ve diğer kolektif kimliklerin kesişim noktasında bulunmasına neden olmuştur.

Bireysel kimliklerle karşılaştırıldığında kolektif kimliklerin oluşumu ve yapısında meydana gelen değişimler oldukça uzun bir süreci ifade eder. Bu süreç içerisinde kolektif kimlik zamanla gruba katılma koşullarını, üyelerinin kendini tanımlama kriterlerini belirleyerek grubun sınırlarını oluşturur (Mellucci, 1995). Bu durum kolektif kimliklerde bir farklılaşma eğilimini de beraberinde getirir. Çünkü karşıtlık içinde ve diğerlerinden fark olarak tanımlanır ve bu nedenle bir takım grupların diğer gruplardan farklılıklarını ortaya koyma, vurgulama talebi olarak nitelendirilebilir (Bilgin, 2007). Dolayısıyla kolektif kimlikler, kendilerini dayandırdıkları referansları paylaşanlar arasında bir ortaklık yaratırken, bu referansları paylaşmayanlar arasında da bir farklılık yaratma eğilimindedir. Bir kolektif kimliğin belirlediği sınırlar içerisinde yer alanlar “biz” olarak tanımlanırken, bu sosyal sınırların dışında yer alanlar ise “öteki” olarak ilan edilir.

Biz ve öteki ilişkisi, kolektif kimliklerin zaman içerisindeki değişiminde de önemli bir etkidir. Bir topluluğun kimliği, diğer topluluklarla ilişki içerisinde ve zamanla değişir. Hiçbir topluluk tek başına ve zaman-mekân dışı bir tözsel kimliğe sahip değildir. Nasıl ki bireysel kimliklerin oluşumu ancak kişiler arası ilişkiler bağlamında mümkünse, kolektif kimliklerin oluşumu da gruplar arası ilişkiler bağlamında söz konusu olabilir (Bilgin, 2007). Her birey ya da topluluk, ötekisi ile karşılaştığında kendi kimliğini hatırlar (Pamuk, 2014). Bu hatırlama, bir sorgulamayı ya da tam tersi bir biçimde daha da sahiplenmeyi beraberinde getirir. Böylelikle kimlikler, birbirleriyle her karşılaştıklarında yeniden inşa edilirler. Bu süreç bireysel kimliklerde daha hızlı işlerken, kolektif kimliklerde çok daha yavaş ve zaman alıcıdır.

Bu çalışmanın amacı kolektif kimlikler arasındaki biz ve öteki ilişkisine ya da karşıtlığına, istatistiksel analizlerden yararlanarak sosyal bilimsel bir açıklama getirmeye çalışmaktır. Bu amaçla bireyin (katılımcının) kendinden farklı kolektif kimliklerle, yani ötekiyle kurduğu ilişkiyi istatistiksel olarak ortaya koyacak bir ölçeğin geliştirilmesi, bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Öğretmen adaylarının kimlik farklılıklarına karşı tutumlarının betimlenmesinde kullanılabilecek bir ölçme aracının geliştirilmesini amaçlayan bu araştırma, bir ölçek geliştirme çalışması olarak tasarlanmıştır.

Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Orta Karadeniz bölgesinde yer alan bir eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan ve amaçlı örneklem

yöntemiyle belirlenen 452 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubunun oluşturulmasında katılımcıların öğrenim gördükleri program ve sınıf değişkenleri göz önünde bulundurulmuştur. Katılımcıların 302'si kadın (% 68), 141'i erkektir (%32). 131 katılımcı (%29) 1. sınıf, 130 katılımcı (%28.5) 2. sınıf, 113 katılımcı (%25) 3. sınıf ve 78 katılımcı da (%17.5) 4. sınıf öğrencisidir.

Ölçek Geliştirme Süreci

Ölçek geliştirme sürecinde öncelikle, kolektif kimlik kategorisinin 5 farklı boyutu çerçevesinde ilgili literatürden yararlanılmıştır. Konu ile ilgili daha önce yapılmış farklı ölçek geliştirme çalışmaları değerlendirilmiş (Voutsas, 1998; Raja ve Stokes, 1998; Wright, Adams ve Bernat, 1999; Herek, 1988; Thompson ve Pleck, 1986; Brown, 2008; Steltenpohl, 2013; Deel; 2014; Güldü, 2010); fakat kültürel farklılıktan dolayı bu ölçeklerden doğrudan adaptasyon yapılmayıp bazı maddelerin uyarlanması yoluna gidilmiştir. Bununla birlikte siyaset felsefesi, eğitim bilimleri, tarih öğretimi ve sosyal bilgiler öğretimi alanlarından 6 uzmanın görüşüne başvurularak 67 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Yapılan ön analizlerle KTÖ'da yer alan madde sayısı 28'e indirilmiş ve KTÖ'ya son şekli verilmiştir. 5'li likert tipinde geliştirilen KTÖ'nün cevap seçenekleri; "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" şeklindedir.

Verilerin Analizi

KTÖ'nün yapı geçerliği, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analiziyle incelenmiştir. Güvenirlik çalışması kapsamında ise ölçek maddelerinin birbirleriyle tutarlılığını test edebilmek amacıyla Cronbach'ın α korelasyon katsayısı ve madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Elde edilen verilerin yorumlanmasında anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir. Verilerin analizinde SPSS ve LISREL programlarından yararlanılmıştır.

BULGULAR

Geçerlik

KTÖ'nün yapı geçerliğini belirleyebilmek için öncelikle 452 öğretmen adayından elde edilen veriler üzerinde açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğu için Kaiser Meyer Olkin (KMO) ve Bartlett testi kullanılmıştır. KMO değeri .85 ve Bartlett testi ise anlamlı bulunmuştur ($\chi^2(452) = 3515.96; p < .01$). Açıklayıcı faktör analizinde temel bileşenler analizi (principal components analysis) ve varimax döndürme yöntemleri kullanılmıştır. 5 faktörle sınırlandırılarak gerçekleştirilen açıklayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen KTÖ'nün faktör yapısı Tablo 1'de sunulmuştur.

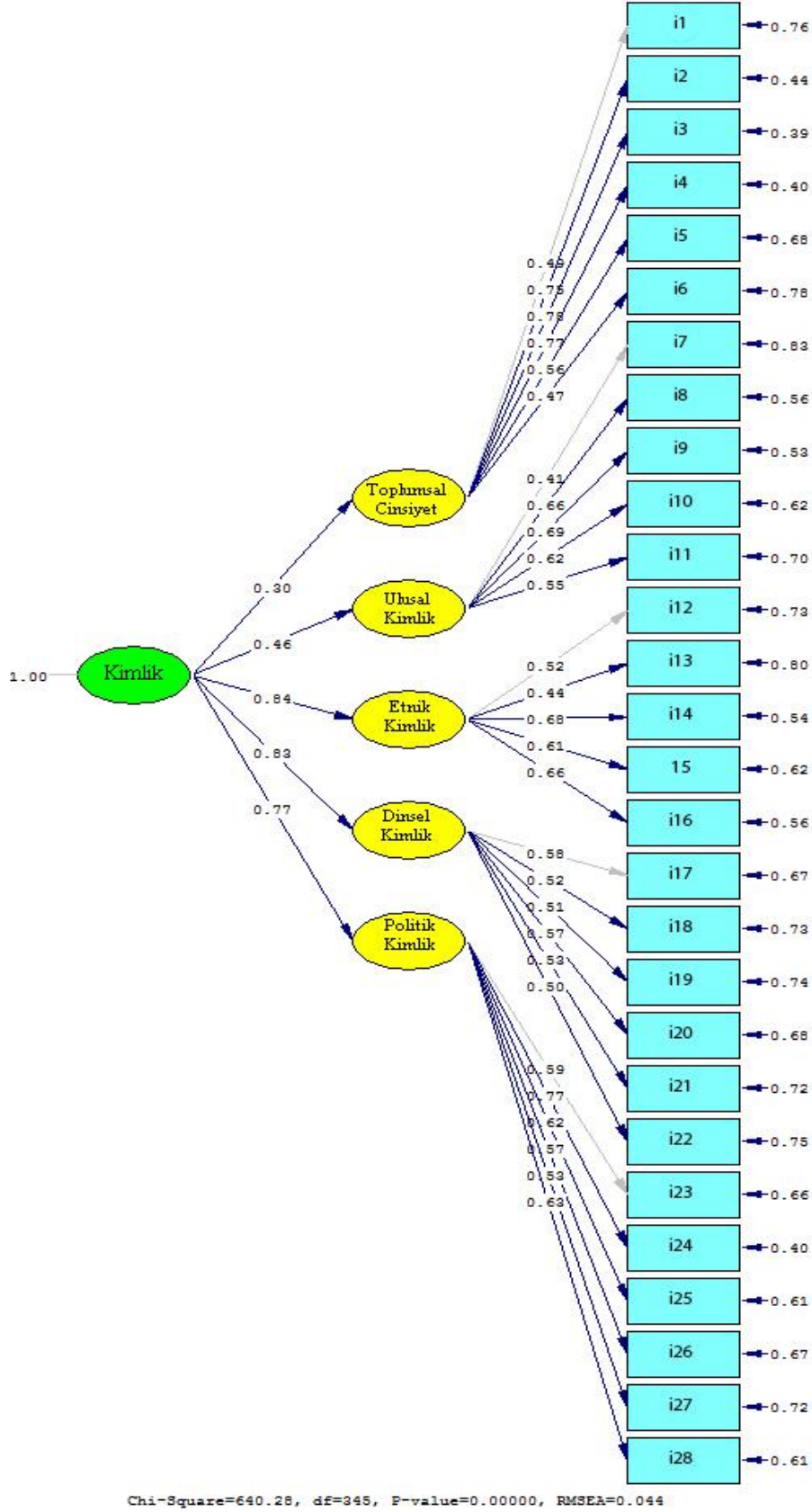
Tablo 1. Açıklayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Madde No	Faktörler					
	Toplumsal Cinsiyet	Ulusal Kimlik	Etnik Kimlik	Politik Kimlik	Dini Kimlik	Ortak Faktör Varyansı
1	,582					,361
2	,785					,637
3	,805					,654
4	,798					,653
5	,657					,450
6	,564					,343
7		,520				,365
8		,703				,542
9		,776				,619
10		,654				,490
11		,661				,513
12			,666			,487
13			,641			,445
14			,610			,518
15			,624			,504
16			,574			,481
17				,679		,525
18				,636		,435
19				,610		,423
20				,436		,373
21				,651		,462
22				,391		,320
23					,560	,408
24					,774	,677
25					,591	,483
26					,568	,456
27					,626	,427
28					,722	,553

Tablo 1'e göre 1. faktör (toplumsal cinsiyet) toplam varyansın % 11.28'ini, 2. faktör (ulusal kimlik) % 10.41'ini, 3. faktör (etnik kimlik) % 9'unu, 4. faktör (politik kimlik) % 8.98'ini, 5. faktör (dini kimlik) % 8.92'sini açıklamaktadır. Beş faktörde açıklanan toplam varyans oranı % 48.58'dir. Döndürme işleminden sonra 1., 4. ve 5. faktörlerin 6 maddeden, 2. ve 3. faktörlerin ise 5 maddeden oluştuğu görülmektedir. 1. faktörde yer alan maddelerin faktör yüklerinin .56-.81, 2. faktörde yer alan maddelerin .52-.78, 3. faktörde yer alan maddelerin .57-.67, 4. faktörde yer alan maddelerin .39-.68 ve 5. faktörde yer alan maddelerin .56-.77 aralığında değiştiği görülmektedir.

Ölçeğin faktör yapısını sınamak amacıyla, açıklayıcı faktör analizinden sonra doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 2’de yer alan doğrulayıcı faktör analizi sonuçları incelendiğinde faktör yüklerinin .41 ve .78 arasında değiştiği görülmektedir. Bununla birlikte ölçek maddelerinin *t*-değerleri ise 6.63 ve 11.52 arasındadır.

Model uyumunu sınamak amacıyla başvuru alan birbirinden farklı uyum iyiliği indeksleri vardır. Bunlar arasında en sık kullanılanları ise ki-kare (χ^2), χ^2/sd , GFI, CFI, NFI, RFI, AGFI, IFI ve RMSEA'dır. Ki-kare değerinin anlamlı olması ($\chi^2 = 640.28$, $df = 345$, $p = .00$, $\chi^2/df = 1.85$), KTÖ'nün 5 faktör ve 28 maddeden oluşan yapısının uygunluğunu göstermektedir. Bununla birlikte diğer uyum iyiliği indeksleri ise şu şekildedir: RMSEA = .044, GFI = .91, CFI = .96, NFI = .91, RFI = .91, AGFI = .89, IFI = .96 ve NNFI = .95.

Güvenirlilik

KTÖ'nün, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analiziyle belirlenen faktör yapısının güvenirliliğini belirlemek amacıyla Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısından yararlanılmıştır. KTÖ'nün güvenirliliğini Cronbach alfa katsayısı ile birlikte, her bir maddenin ait olduğu boyutla madde-toplam korelasyonu ile de incelenmiştir. KTÖ'nün her bir boyutuna ve tamamına ilişkin Cronbach alfa değerleri ile madde-toplam korelasyonuna ilişkin bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayıları ve Madde-Toplam Korelasyonları

Faktör	Madde	Madde-Toplam Korelasyonu	Cronbach Alfa	Faktör	Madde	Madde-Toplam Korelasyonu	Cronbach Alfa
Toplumsal Cinsiyet	1	,442	.80	Politik Kimlik	17	,488	.70
	2	,652			18	,442	
	3	,662			19	,430	
	4	,661			20	,419	
	5	,519			21	,463	
	6	,440			22	,377	
Ulusal Kimlik	7	,331	.72	Dini Kimlik	23	,480	.78
	8	,526			24	,664	
	9	,569			25	,512	
	10	,505			26	,506	
	11	,459			27	,480	
Etnik Kimlik	12	,445	.73	Toplam	28	,555	.85
	13	,402					
	14	,546					
	15	,491					
	16	,527					

Tablo 3'te görüldüğü üzere Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı gerek KTÖ'yü oluşturan maddelerin tamamı için (.85) gerekse her bir boyut için (.80, .72, .73, .70 ve .78) .70'in üzerindedir. Bununla birlikte madde toplam korelasyonları ise .331 ile .662 arasında değişmektedir. Bu durum, KTÖ'nün güvenirliliğinin ve ölçeği oluşturan maddelerin ayırt ediciliklerinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir (Büyüköztürk, 2008). KTÖ'nün boyutları arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek için Pearson korelasyon analizi kullanılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. KTÖ'yü Oluşturan Faktörlerin Ölçek Toplam Puanıyla Korelasyonu

	$\bar{X}$	Ss	Toplumsal Cinsiyet	Ulusal Kimlik	Etnik Kimlik	Politik Kimlik	Dini Kimlik	Toplam
Toplumsal Cinsiyet	16,279	5,6987		,180**	,134**	,180**	,238**	,598**
Ulusal Kimlik	15,259	4,1126			,306**	,229**	,271**	,578**
Etnik Kimlik	17,998	3,8437				,514**	,493**	,695**
Politik Kimlik	20,985	4,2296					,494**	,705**
Dini Kimlik	22,290	4,3098						,737**
Toplam	92,811	14,6166						

Tablo 4'te görüldüğü üzere KTÖ'yü oluşturan faktörler, hem birbirleriyle hem de ölçek toplam puanıyla anlamlı ve olumlu bir korelasyon içindedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmanın amacı, kimlik farklılıklarına karşı tutumları ölçmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Bu kapsamda geliştirilen KTÖ 452 öğretmen adayı üzerinde uygulanmış ve elde edilen veriler faktör analizine tabi tutulmuştur. Faktör analizi için gerekli örneklem sayısının, değişken sayısının 10 katı olması gerektiği göz önünde bulundurulduğunda örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu söylenebilir (Hair ve ark. 2016). Açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre KMO değeri .85 ve Bartlett testi anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 3515.96$, $p < .01$). Büyüköztürk'ün (2008) de belirttiği gibi KMO değerinin 0.60'tan büyük olması ve Bartlett testinin anlamlı bulunması, verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Yapılan faktör analizine göre, KTÖ'nün 5 faktörde açıkladığı varyans oranı % 48.58'dir. Sosyal bilimlerde yapılan çalışmalarda, %40 ve üzerindeki varyans oranları yeterli görülmektedir (Tavşancıl, 2006). Dolayısıyla KTÖ'nün beş faktörde açıkladığı varyans oranı kabul edilebilirdir.

Açıklayıcı faktör analizi sonuçları incelendiğinde KTÖ'de yer alan 28 maddenin faktör yüklerinin toplumsal cinsiyet boyutunda .56-.81, ulusal kimlik boyutunda .52-.78, etnik kimlik boyutunda .57-.67, politik kimlik boyutunda .39-.68 ve dinsel kimlik boyutunda .56-.77 arasında değiştiği görülmektedir. İlgili literatür incelendiğinde 350 ve üzeri örneklem büyüklüklerinde faktör yüklerinin .30 ve üzerinde olması beklenmektedir (Hair ve ark. 2016; Büyüköztürk, 2008; Tavşancıl, 2006). Dolayısıyla 452 kişilik örneklemde elde edilen, .39-.81 arasında değişen faktör yükleri, kabul edilebilir değerler aralığındadır.

KTÖ'nün 5 faktörlü yapısının geçerliliği için açıklayıcı faktör analizi yanında başvuru bir diğer işlem doğrulayıcı faktör analizidir. Doğrulayıcı faktör analizi çalışmalarında en sık başvuru uyum indeksleri ki-kare (χ^2), χ^2/sd , GFI, CFI, NFI, RFI, AGFI, IFI ve RMSEA'dır. İlgili literatüre göre oluşturan modelin uygunluğu için uyum indekslerinin şu şekilde olması gerekir: GFI > .90, CFI > .95, NFI > .90, RFI > .90, AGFI > .85, IFI > .95, NNFI > .95, RMSEA < .05, ve $\chi^2/df < 2$ (Kline, 2011; Şimşek, 2007). Bu çalışmada elde edilen uyum indeksleri ise; RMSEA = .044, GFI = .91, CFI = .96, NFI = .91, RFI = .91, AGFI = .89, IFI = .96 ve NNFI = .95 şeklindedir. Uyum indekslerinin, ilgili literatüre uygun olması ve ki-kare değerinin ($\chi^2 = 640.28$, $df = 345$, $p = .00$, $\chi^2/df = 1.85$) anlamlı olması, 28 madde ve 5 faktörden oluşan KTÖ'nün yapı geçerliliğini sağladığını göstermektedir.

KTÖ'nün güvenilirliği için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı incelenmiştir. Bu değer KTÖ'nün tamamı için .85 toplumsal cinsiyet boyutu için .80, ulusal kimlik boyutu için .72, etnik kimlik boyutu için .73, politik kimlik boyutu için .70 ve dinsel kimlik boyutu için .78 olarak hesaplanmıştır. Güvenilir bir ölçme aracının sahip olması gereken Cronbach alfa değeri ($\alpha \geq .70$) göz önünde bulundurulduğunda, KTÖ'nün güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir (Hair ve ark., 2016; Büyüköztürk, 2008).

Bu araştırmada başvuru bütün istatistiksel analizler, KTÖ'nün farklı kolektif kimliklere ilişkin tutumları ölçmede, geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu ortaya koymaktadır. İlgili literatür incelendiğinde; toplumsal cinsiyet farklılıkları (Spence ve ark., 1973; Whitley and Egisdottirs, 2000; Barringer ve ark., 2013; Evan Harbaugh ve ark., 2015;) etnik kimlik farklılıkları (Phinney, 1992; Yazıcı ve Kabapınar, 2015; Yazıcı ve ark., 2016), ulusal kimlik farklılıkları (Parham and Helms, 1981; Helms and Carter, 1990; Goodstein and Ponterotto, 1997; Esses ve ark., 2002), politik kimlik farklılıkları (Gerber ve ark., 2010; Mehrabian, 1996), dinsel kimlik farklılıkları (Buss and Perry, 1992; Fischer ve ark. 2007) gibi, kolektif kimliğin farklı boyutlarına ilişkin birbirinden bağımsız ölçekler olmakla birlikte, kimliği bir bütün olarak ele alan çalışmalarla karşılaşılmamıştır. KTÖ, kolektif kimliklere bütüncül yaklaşımı sebebiyle, farklı kolektif kimliklere karşı tutumların karşılaştırılması ve

aralarındaki ilişkinin ortaya konulması gibi önemli avantajlara sahiptir. KTÖ ayrıca kolektif kimlik farklılıklarına karşı tutumlar üzerinde etkili olabilecek farklı değişkenlerin incelenmesine de olanak sağlamaktadır. Bu yönüyle KTÖ, kimlik, farklılıklara saygı, ayrımcılık gibi sosyal bilimlerin güncel konularına farklı bir bakış açısı getirebilme potansiyeline sahiptir.

KAYNAKÇA

- Anık, M. (2012). *Kimlik ve çokkültürcülük sosyolojisi*. Açılım Kitap: İstanbul.
- Barringer, M.N., Gay, D. A., & Lynxwiler, J.P. (2013). Gender, religiosity, spirituality, and attitudes toward homosexuality. *Sociological Spectrum*, 33 (3), 240-257.
- Bilgin, N. (2007). *Kimliğin inşası*. Ankara: Aşına Kitap.
- Brown, L. L. (2008). *Understanding pre-service teachers' attitudes toward language diversity: Developing a holistic English as a second language curriculum that meets the needs of the pre-service teacher and the learner*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Chicago, Robert Morris University.
- Buss, A. H., & Perry, M. (1992). The aggression questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63 (3), 452-459.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Clarke, V. & Braun, V. (2012) Toplumsal cinsiyet. *Eleştirel Psikoloji* (Ed.) D. Fox, , I. Prilleltensky & S. Austin), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Deel Jr, D. (2014). *The effects of positive and negative God-images on Christian undergraduates' attitudes toward homosexuals*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Northcentral University.
- Esses, V. M., Dovidio, J. F., & Hodson, G. (2002). Public attitudes toward immigration in the United States and Canada in response to the September 11, 2001 "Attack on America". *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 2 (1), 69-85.
- Fischer, P., Greitemeyer, T., and Kastenmüller, A. (2007). What do we think about Muslims? The validity of westerners' implicit theories about the associations between Muslims' religiosity, religious identity, aggression potential, and attitudes toward terrorism. *Group Processes & Intergroup Relations*, 10(3), 373-382.
- Gerber, A.S., Huber, G.A., Doherty, D., Dowling, C.M. and Ha, S.E. (2010) 'Personality and Political Attitudes: Relationships across Issue Domains and Political Contexts', *American Political Science Review*, 104 (1), 111-133.
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Giddens, A., (2010). *Modernite ve bireysel-kimlik: Geç modern çağda benlik ve toplum*. Say Yayınları: İstanbul.
- Goodstein, R., & Ponterotto, J. G. (1997). Racial and ethnic identity: Their relationship and their contribution to self-esteem. *Journal of Black Psychology*, 23 (3), 275-292.
- Güldü, Ö. (2010). *Üniversite öğrencilerinde siyasal kimlik*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2016). *Multivariate data analysis*. Pearson: Upper Saddle River, NJ.
- Harbaugh, E., & Lindsey, E. W. (2015). Attitudes toward homosexuality among young adults: Connections to gender role identity, gender-typed activities, and religiosity. *Journal of homosexuality*, 62(8), 1098-1125.
- Helms, J. E., & Carter, R. T. (1990). The Development of the White Racial Identity Attitude Inventory. *Black and White racial identity: Theory, research and practice*. (Ed.) J. E. Helms, Westport, CT: Greenwood Press, 67-80.
- Herek, G. M. (1988). Heterosexuals' attitudes toward lesbians and gay men: Correlates and gender differences. *Journal of Sex Research*, 25 (4), 451-477.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: Guilford publications.
- Kurubaş, E. (2008). Etnik sorunlar: Ulus-devlet ve etnik gruplar arasındaki varoluşsal ilişki. *Doğu Batı*, 44, 11-41.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

- Mehrabian, A. (1996). Relations among political attitudes, personality, and psychopathology assessed with new measures of libertarianism and conservatism. *Basic and Applied Social Psychology* 18, 469-91.
- Melucci, A. (1995). The process of collective identity. *Social movements and culture* (Ed.) H. Johnston, & B. Klandermans, , Minneapolis: University of Minnesota Press, 41-63.
- Ogbu, J. U. (2004). Collective identity and the burden of "acting White" in Black history, community, and education. *The Urban Review*, 36(1), 1-35.
- Pamuk, A. (2014). *Kimlik ve tarih kimliğin inşasında tarihin kullanımı*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Parham, T. A., & Helms, J. E. (1981). The influence of black students' racial identity attitudes on preference for counselor's race. *Journal of Counseling Psychology*, 28 (3), 250-256
- Phinney, J.S. (1992). The multigroup ethnic identity measure: A new scale for use with adolescents and young adults from diverse groups. *Journal of Adolescent Research*, 7, 156-176.
- Raja, S., & Stokes, J. P. (1998). Assessing attitudes toward lesbians and gay men: The modern homophobia scale. *International Journal of Sexuality and Gender Studies*, 3(2), 113-134.
- Say, Ö. (2013). *21. yüzyılda ulus, çokkültürlülük ve etnisite*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Smith, A. D. (1999). *Milli kimlik*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Snow D, Oselin S and Corrigal-Brown C (2005). Identity. *Encyclopedia of Social Theory* (Ed.) G. Ritzer, Thousand Oaks, CA: Sage, I, 390-393.
- Snow, D. (2001). Collective identity and expressive forms. *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences* (Ed.) N.J. Smelser & P.B. Baltes, Londra: Elsevier Science.
- Spence, J.T., Helmreich, R.L., & Stapp, J. (1973). A short version of the Attitudes Towards Woman Scale (AWS). *Bulletin of the Psychodynamic Society*, 2, 219-220.
- Steltenpohl, C. N. (2013). *The Effect of Status Framing on Student Interest and Recall Regarding Minority Figures*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Carbondale: Southern Illinois University.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş*. Ankara: Ekinoks.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayın.
- Thompson, E. H., & Pleck, J. H. (1986). The structure of male role norms. *The American Behavioral Scientist*, 29(5), 531.
- Voutsas, K. (1998). *Assessing Business Students' Attitudes Toward Diversity*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Michigan: Eastern Michigan University.
- Wallerstein, I. (2000). Halklılığın inşası: Irkçılık, milliyetçilik ve etniklik. *İrk, ulus, sınıf belirsiz kimlikler* (Ed.) E. Balibar ve I. Wallerstein, İstanbul: Metis Yayınları, 91-108.
- Whitley, B.E., & Egisdottirs, S. (2000). The gender belief system, authoritarianism, social dominance orientation, and heterosexuals' attitudes toward lesbians and gay men. *Sex Roles: A Journal of Research*, 42 (11/12), 947-967.
- Wright Jr, L. W., Adams, H. E., & Bernat, J. (1999). Development and validation of the homophobia scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 21(4), 337-347.
- YAZICI, F., & Kabapınar, Y. (2015). Çokkültürlülük ve Yurtseverlik Bağlamında Azınlık Öğrencilerinin Tarih Dersleriyle İlgili Algıları. *Turkish History Education Journal*, 4(2), 38-63.
- YAZICI, F., Pamuk, A., & Yıldırım, T. (2016). Tarih öğretmen adaylarının çokkültürlülük ve yurtseverlik tutumları arasındaki ilişki. *Turkish Studies*, 11(9). 947-964.

Identity Attitudes Scale: A Scale Development Study

Fatih YAZICI

Summary

PURPOSE

One of the frequently used concepts in daily life, identity is among the primary debate topics in politics, education, and social sciences. Two identity categories were defined in the literature of social sciences; social identity and individual identity. These aren't two separate categories; instead, they are related to each other and they sometimes collide with one another. Social identity is a category which involves the corporate identity based on the social roles (Snow, Oselin, & Corrigan-Brown, 2005; Snow, 2001). It may source from the self-definition, or the roles adapted, played and taken seriously over time about a social status (Bilgin, 2007). The profession (doctor, engineer, salesperson, teacher, student, etc.), position in a family (father, mother, child), or wider social categories (gender, ethnicity, nation) determine the social identity. The attachments such as ethnicity, nation, or religion under the category of social identity create a feeling of "us"; therefore, they can be classified in a different category, which is called as collective identity (Snow, Oselin, & Corrigan-Brown). Collective identity refers to people's perceptions about who they are, what they feel about "us", and their belongingness (Ogbu, 2004).

Collective identity and its types are in need of being defined and researched most due to their decisiveness in individual-society and society-society relationships. The most common collective identity types are national identity, ethnic identity, political identity and gender.

The aim of this study makes an explanation for the opposition or relationship between "us" and "the others" within the collective identities making use of statistical analyses. Therefore, the starting point of this study is to develop a scale which is able to reveal the relationship between the individual (participant) and "the others" statistically.

METHOD

This research was designed as a scale-development study. The factorial structure of the IAS was explored using validity analysis.

Scale Development

The scale was developed based on the framework of five dimensions for collective identity. Six experts, two of whom are faculty members of the Philosophy of Politics Department, and four of whom are faculty members of the Educational Sciences, gave their opinion. An item pool containing 67 items was generated from the experts' opinions and the related literature. As a result of analyses, the final scale containing 28 items was obtained. The items of the IAS were arranged using a 5-point Likert-type scale where 1= strongly disagree, 2= disagree, 3= undecided, 4= agree and 5= strongly agree.

Participants

The population of the research study is composed of total 452 students studying in the undergraduate programs of an education faculty in a state university. These students agreed to participate in the study on a voluntary basis. While selecting the samples, stratified purposeful sampling was utilized in the study. Undergraduate programs and class levels were considered in stratification. 302 of participants were female (68%) and 141 of them were male (32%). There were 174 students (38.5%) studying in Classroom Teaching, 136 participants

(30%) in Science Teaching, 51 participants (11.5%) in Social Studies Teaching, and 90 participants (20%) in Visual Art Teaching. 131 participants (29%) were first year students, 130 students (28.5 %) were in their second year, 113 participants (25%) were third year students and there were 78 participants (17.5%) in their fourth year at the university. During the spring semester of the 2015–2016 academic year, data was collected through use of survey forms.

RESULTS AND CONCLUSIONS

The purpose of this study was to develop a scale that measures attitudes about collective identities. The IAS was applied to 452 teacher candidates and explanatory and confirmatory factor analyses were performed for the construct validity of the scale. According to exploratory factor analysis (EFA) results, the KMO value of was .85 and Bartlett's test χ^2 value of 3515.96 was found meaningful ($p < .01$). Moreover, it was found that the scale had five dimensions that explained 48.58% of variance related to the feature it measured. The rate of 40% and above is viewed as enough in social sciences (Tavşancıl, 2006). Therefore, the variance rate predicted by IAS in five factors was acceptable.

EFA results showed that all 28 items in the IAS were loaded values ranging between .56-.81 in the gender identity dimension, .52-.78 in the national identity dimension, .57-.67 in the ethnic identity dimension, .39-.68 in the politic identity dimension and .56-.77 in the religious identity dimension. It is required that the factor loading value must be higher than .30 for sample size of 350 or greater (Hair et al. 2016; Büyüköztürk, 2008; Tavşancıl, 2006). Therefore, factor loadings varying between .39 and .81 obtained from a sample of 452 participants are acceptable.

Validity of the five factor structure of the IAS reported as a result of the EFA was also examined using confirmatory factor analysis (CFA). The fit index values were as follows: RMSEA = .044, GFI = .91, CFI = .96, NFI = .91, RFI = .91, AGFI = .89, IFI = .96 and NNFI = .95. The fit indices and minimum Chi-square value ($\chi^2 = 640.28$, $df = 345$, $p = .00$, $\chi^2/df = 1.85$) is meaningful in CFA which is performed to examine to what extent the scale consisting of 28 items and 5 factors are consistent with the collected data. It can be stated that all of the fit indices of this structural model shows a good fit.

The reliability of the IAS was examined with internal consistency method. It was found that Cronbach's alpha coefficient of internal consistency was .85 for the entire scale. All these findings show that the IAS and its dimensions are highly reliable as evidenced by its general reliability acceptance of $\alpha \geq .70$ (Hair et al., 2016; Büyüköztürk, 2008).

All of the statistical analyses performed in this study showed that IAS is a valid and reliable tool in measuring the attitudes towards different collective identities. IAS has some advantages such as the ability of comparing the attitudes towards different collective identities and revealing the relationship between them due to its holistic approach on collective identities.